

'פורים' בשלשה שלבים, ד"ר חזות גבריאל, מקורות

1. מדרש משלי (בובר) פרשה ט

שכל המועדים עתידיים בטלים, וימי הפורים [אינם בטלים לעולם, שנאמר וימי הפורים] האלה לא יעברו מתוך היהודים (אסתר ט כח).

2. שמות פרק יב

(א) וַיֹּאמֶר יְקֹנֶן אֱלִמְלֵשָׁה וְאַלְיָהוֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר: (ב) הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֵם רִאשׁוֹן חֲדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֵם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה: (ג) דַּבְּרוּ אֶלְפִלְעֵדֵת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לְחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחֻוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית־אֲבֹתָ שֶׁה לְבֵית: (ח) וְאָכְלוּ אֶת־הַבֶּשֶׂר בְּלִילָה הַזֶּה צְלִיאֵשׁ וּמִצּוֹת עַל־מִרְיָם יֹאכְלֻהוּ:

3. בראשית רבה (וילנא) פרשת בראשית פרשה א

ד"א אמון אומן, התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקדוש ברוך הוא, בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטין, אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא מדעת אומן, והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו, אלא דיפתראות, ופינקסאות יש לו, לדעת היאך הוא עושה חדרים, היאך הוא עושה פשפושין, כך היה הקדוש ברוך הוא מבית בתורה, ובורא את העולם, והתורה אמרה בראשית ברא אלהים, ואין ראשית אלא תורה, היאך מה דאת אמר (משלי ח) ה' קנני ראשית דרכו.

4. משנה מסכת קידושין פרק ד

ואברהם זקן וה' ברך את אברהם בכל מצינו שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא נתנה שנאמר (שם /בראשית/ כ"ו) עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתני מצותי חקותי ותורותי:

5. שכל טוב (בובר) בראשית פרשת תולדות - ויצא פרק כח

ויקרא את עשו בנו הגדול. ערב פסח היה א"ל בני הלילה הזה הקדוש ברוך הוא דן את העולם על תבואות שבשדות, ואוצרות טללי ברכה מתפתחין, והוא מועד שמור לנסים לדורות וטוב הוא לקבל ברכה:

6. שכל טוב (בובר) בראשית פרשת וירא פרק יט

ומצות אפה. שהי' ליל שני של פסח והי' שומר המצות..

7. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף ע עמוד ב

אמר ריש לקיש, וכן תנא דבי ר' ישמעאל, וכן תנא דבי ר' אליעזר בן יעקב, אמר קרא: לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני...

8. "כל זמן שהתפילין בראשו של אדם ועל זרועו הוא עניו וירא שמים" (רמב"ם, הלכות תפילין, ד' כ"ה).

הטעם במישור הלאומי הוא שיש להניח תפילין זכר ליציאת מצרים:

"והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפניך כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים" (שמות י"ג ט').

הטעם במישור האוניברסלי הוא:

"וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" (דברים כ"ח-י'),

וכפי שפירשו חז"ל:

"אלו תפילין שבראש" (ברכות ו'-א').

כלומר, התפילין שבראש גורמות להתפשטות הידיעה של שם שמיים באנושות כולה. המעמיק בסוד התפילין יודע כמה תיקוני שכינה נעשים על ידי הנחת התפילין (הטעם הא-לוהי).

9. משנה מסכת אבות פרק ד

שעל כרחך אתה נוצר ועל כרחך אתה נולד ועל כרחך אתה חי ועל כרחך אתה מת ועל כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא:

10. תלמוד בבלי מסכת שבת דף פח עמוד א

ויתצבו בתחתית ההר, אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם.

11. תוספות מסכת שבת, דף פח עמוד א

כפה עליהן הר כגיגית - ואף על פי שכבר הקדימו נעשה לנשמע שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצאתה נשמתן.

12. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת נח

... ואם תאמר על התורה שבכתב כפה עליהם את ההר והלא משעה שאמר להן מקבלין אתם את התורה, ענו כלם ואמרו נעשה ונשמע מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט אלא אמר להן על התורה שבע"פ שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה כשאלו קנאתה...

13. המהר"ל על אתר' ובעקבותיו הרב קוק מציעים גישה מעט שונה ומשלימה.

לכך כפה עליהם ההר כגיגית יהודיע מעלת התורה, שאי אפשר מבלעדה כלל. ואם לא היה עושה זה, היו אומרים כי התורה אין הכרחית לעולם, רק ברצון קבלו עליהם, ואם לא קבלו - לא היו צריכין...

14. שמות פרק יג

(יז) וַיְהִי בְשַׁלַּח פְּרַעֲהַ אֶת־הָעָם וְלֹא־נָחַם אֱלֹהִים דָּרָךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹהִים פְּרִינָחַם הָעָם בְּרֹאֲתָם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיִמָּה:

(יח) וַיֵּשֶׁב אֱלֹהִים אֶת־הָעָם דָּרָךְ הַמִּדְבָּר יַסְסִיף וְחַמְשִׁים עָלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

15. תלמוד בבלי מסכת נדה דף ל עמוד ב

דרש רבי שמלאי: למה הולד דומה במעי אמו - לפנקס שמקופל ומונח. ידיו על שתי צדעיו, שתי אציליו על בי ארכובותיו, ובי עקביו על בי עגבותיו, וראשו מונח לו בין ברכיו, ופיו סתום וטבורו פתוח, ואוכל ממה שאמו אוכלת, ... וכיון שבא לאויר העולם - בא מלאך וסטרטו על פיו, ומשכחו כל התורה כולה, שנאמר לפתח חטאת רובך.

16. וַיִּכְתַּב מֹשֶׁה אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת וַיִּתְּנָהּ אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנְּשָׂאִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית יְקֹוֹק וְאֶל־כָּל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: (דברים פרק לא, ט).

17. (ה) וַעֲתָה אִם־שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקִלִּי וְשִׁמְרַתֶּם אֶת־בְּרִיתִי וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל־הָעַמִּים כִּי־לִי כָּל־הָאָרֶץ: (ו) וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי מִמְּלַכַת כְּהֻנִּים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(ז) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי הָעָם וַיֵּשֶׁם לִפְנֵיהֶם אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְקֹוֹק: (ח) וַיַּעֲזְבוּ כָּל־הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְקֹוֹק נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע אֶת־דְּבָרֵי הָעָם אֶל־יְקֹוֹק:

(ט) וַיֹּאמֶר יְקֹוֹק אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה אֲנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעָבַר הָעֲנָן בְּעָבֹר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְּרֵי עֲמִידָה וְגַם־בְּךָ יֵאָמְרוּ לְעוֹלָם וַיִּגַּד מֹשֶׁה אֶת־דְּבָרֵי הָעָם אֶל־יְקֹוֹק:

(ב-ג) אֲנֹכִי יְקֹוֹק אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים לֹא יִהְיֶה־לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פְּנֵי.

(טז) וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר־אֵתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאֶל־יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פְּנִי־נְמוּת:

18. מסכת שבת דף פח עמוד א:

אמר רב אחא בר יעקב: מכאן מודעא רבה לאורייתא. אמר רבא: אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשורוש. דכתיב קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקיבלו כבר.

19. המהר"ל מסביר זאת:

וקאמר ד'הדר קבלו עליהם בימי אחשורוש', דכתיב (אסתר ט, כז) "קיימו וקבלו", 'קיימו מה שקבלו כבר'. פירוש, שהיו מקבלים עליהם מצוה אחת ממצות התורה, דהיא קריאת מגילה, ואף על גב דאין כאן אונס, והם מעצמם קבלו עליהם, וכיון דהם מעצמם הסכימו לעשות מצוה זאת, (ו) זהו קבלת כל התורה, שאיך יוסיפו עוד מצוה - אם הראשונים הם מוכרחים עליהם, לפיכך קבלת קריאת המגילה הוא קבלת התורה ברצון.

20. ירמיהו פרק לא (ל) :

הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְקֹוֹק וְכִרְתִּי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה: (לא) לֹא כַּבְרִית אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת־אֲבוֹתָם בַּיּוֹם הַחֲזִיקִי בְיָדָם לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר־הִמָּה הַפְּרוּ אֶת־בְּרִיתִי וְאֲנֹכִי בְּעַלְתִּי בָם נְאֻם־יְקֹוֹק: (לב) כִּי זֹאת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֶכְרַת אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל אַחֲרַי הַיָּמִים הֵּם נְאֻם־יְקֹוֹק נִתְּתִי אֶת־תּוֹרַתִּי בְּקֶרְפֶּם וְעַל־לִבָּם אֶכְתַּבְנָה וְהִיִּיתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים וְהִמָּה יְהִי־לִי לְעָם: (לג) וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־אֲחִיו לֵאמֹר דַּעוּ אֶת־יְקֹוֹק כִּי־כֹלֵם יַדְעוּ אוֹתִי לְמַקְטָנָם וְעַד־גְּדוֹלָם נְאֻם־יְקֹוֹק כִּי אֶסְלַח לְעוֹנֵם וְלַחַטָּאתָם לֹא אֶזְכֹּר־עוֹד: